

СУЧАСНА ПРАКТИКА ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЗА ВИДАТКАМИ

Виконання бюджетів є провідною стадією бюджетного процесу, яка відображає рівень забезпечення суспільних потреб. Тому саме від уряду перш за все залежить створення такої системи виконання державного бюджету, яка давала б змогу забезпечувати контроль за відповідністю державних доходів і видатків відповідно до закону про бюджет на поточний рік, а також рівномірне розподілення надходжень і витрат, підтримання їх пропорційності впродовж бюджетного року.

У вітчизняній науці, теоретичні засади та практичні аспекти стосовно питання виконання бюджетів у своїх наукових працях досліджували такі вчені-економісти, як Кириленко О.П., Міщенко В., Наконечна Ю.Л., Нечай А.А., Невешкіна Т.С., Огонь Ц.Г., Павлюк К.В., Пасічник Ю.В., Радіонов Ю.Д., Розпутенко І.В., Сафонова Л.Д., Федосов В.М., Чугунов І.Я., Юрій С.І. та інші. Вищенаведені економісти зробили вагомий внесок у дослідження теоретико-практичних засад здійснення видатків з бюджету та напрямів їх розподілу. Проте в сучасних умовах динамічних трансформацій подальшого вивчення потребують питання виконання державного бюджету за видатками.

Видатки бюджету згідно з Бюджетним кодексом України – це кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум [1].

Виконання бюджету за видатками – це здійснення протягом бюджетного року асигнувань програм та заходів відповідно до закону України «Про Державний бюджет України». Загалом виконання державного бюджету забезпечує Кабінет Міністрів України, організацію та управління здійснює Міністерство фінансів України, а виконання державного бюджету безпосередньо за видатками здійснюється через органи Державної казначейської служби України.

Стадія виконання державного бюджету за видатками є провідною, оскільки саме стан виконання бюджету відображає [2]:

- досягнення планованих результатів та завдань, відповідно до бюджетної політики;
- реальність планованих та прогнозних показників економічно-соціального розвитку країни;
- точність запланованих доходів та видатків бюджету;
- резервні фінансові ресурси та їх пріоритетні напрями спрямування;
- ефективність спрямованих коштів на здійснення програм та заходів;
- ефективність запозичених ресурсів;

- потребу в додаткових коштах, які не передбачені бюджетом, що дозволяє уникнути накопичення необґрунтованих боргів;
- можливі напрями зменшення видатків, у разі неправильного їх розрахунку. Дана ситуація може виникнути за умови формування бюджету при закладенні занадто оптимістичних розрахунків надходжень;
- здійснення контролю за прийняттям зобов'язань і уникнення незапланованого дефіциту бюджету.

Бюджетним кодексом України, а саме статтею 46, передбачено виконання державного бюджету за видатками та кредитуванням відповідно до наступних стадій [1]:

- встановлення бюджетних асигнувань розпорядникам бюджетних коштів на основі та в межах затвердженого розпису бюджету;
- затвердження кошторисів, паспортів бюджетних програм (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі), а також порядків використання бюджетних коштів;
- взяття бюджетних зобов'язань;
- отримання товарів, робіт і послуг;
- здійснення платежів відповідно до взятих бюджетних зобов'язань;
- використання товарів, робіт і послуг для виконання заходів бюджетних програм;
- повернення кредитів до бюджету (щодо кредитування бюджету).

Необхідно зазначити, що сучасна практика виконання Державного бюджету України за видатками відображає значне зростання видатків, яке пов'язане, у першу чергу, із зростанням виплати зовнішнього боргу країни. Його обслуговування у 2017 р. обійдеться в 111,3 млрд. грн., коли у 2016 р. цей показник становив 96,3 млрд. грн., що на 15 млрд. грн. менше. Також достатньо збільшилися виплати для малозабезпечених сімей – майже 54 млрд. грн. у 2017 р. проти 45,5 млрд. грн. у порівнянні з 2016 р. [3].

Наступною причиною зростання видатків можна назвати підвищення мінімальної заробітної плати до 3200 грн. А це в свою чергу означає зростання витрат на заробітну плату працівникам бюджетної сфери, серед яких багато отримують мінімальну заробітну плату. Найбільше це стосується категорії працівників освіти та медицини. Відповідно у 2017 р. зростуть видатки на освіту і науку – на 15 млрд. грн. та на охорону здоров'я – на 16 млрд. грн. Також через підвищення мінімальної заробітної плати у два рази, зросли витрати майже на всі державні органи та силові відомства у 1,2 – 1,5 рази. На 0,5 млрд. грн. збільшено обсяги Фонду регіонального розвитку до 3,5 млрд. грн. та субвенцію місцевим бюджетам на інфраструктуру до 1 млрд. грн. у 2017 р. [3].

Значно збільшені видатки на аграрну політику України – на 7,3 млрд. грн. Велику частину цієї суми становить фінансова підтримка виробників сільськогосподарської продукції, яка складає 4,77 млрд. грн. Вищезазначена дотація введена у практику з 2017 р.

Стосовно видатків на енергетику та вугільну промисловість України, то ситуація є неоднозначною. В планових показниках бюджету 2016 р. ці видатки

складала 2 млрд. грн., проте вони були перевиконані у розмірі 2,9 млрд. грн. Така ситуація пояснюється дотацією на покриття собівартості видобутку вугілля на державних шахтах. У 2016 р. на це було спрямовано 1,12 млрд. грн., а на 2017 р. закладено 0,87 млрд. грн. Варто зазначити, що в бюджеті 2015 р. дотацій державним шахтам не було передбачено зовсім [4].

На сьогодні, у державному бюджеті на 2017 р. не змінено показники видатків на соціальну політику України та Пенсійного фонду, а втім уряд сподівається індексувати пенсії відповідно до інфляції.

Загалом видатки Державного бюджету України у 2017 р. збільшаться на 118,5 млрд. грн. – до 800 млрд. грн., проте, згідно затвердженого бюджету на 2017 р., є обмеженою можливість здійснення державних запозичень, тому можливі суттєві ризики невиконання більшості передбачених бюджетних програм.

Література:

1. Бюджетний кодекс України: від 08.07.2010 №2456-VI (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 2010. – №50 – 51. – Ст. 572
2. Бюджетна система: підруч. / за наук. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури; Тернопіль: Екон. думка, 2012. – 871 с.
3. Висновки Рахункової палати України про виконання Державного бюджету України за 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.as-rada.gov.ua/doccatalog/document/16751454/Vysn_9-6_20170411.pdf.
4. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2016 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=359194>.

Крамарчук Богдан Віталійович

Студент групи ФУПОМ-11

Науковий керівник – к.е.н., доцент Дем'янюк А.В.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Державний бюджет є основою національної бюджетної системи. Доходи державного бюджету виступають важливим комплексним чинником, котрий суттєво впливає на розвиток соціально-економічного стану держави, що в свою чергу дає можливість забезпечити її фінансову стійкість, соціальну стабільність, здійснювати перерозподіл коштів на користь пріоритетних галузей економіки, розв'язувати проблеми соціального захисту населення.

Зазвичай науковці виділяють дві основні групи джерел формування доходів державного бюджету: внутрішні (валовий внутрішній продукт, національне багатство) та зовнішні (валютне регулювання, міжнародні кредити, оподаткування експортно-імпоротної діяльності, прямий перерозподіл та